

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

12 sierpnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Wesołowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Ireneusz Kunicki

SSN Piotr Telusiewicz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 12 sierpnia 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z 22 marca 2022 r., V ACa 704/21,
w sprawie z powództwa T. L.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o ustalenie i zapłatę,

1. oddala skargę kasacyjną;

2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda tytułem kosztów postępowania kasacyjnego 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia odpisu wyroku pozwanemu do dnia zapłaty.

M.L.

Ireneusz Kunicki

Krzysztof Wesołowski

Piotr Telusiewicz

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Gdańsku wyrokiem z 9 września 2021 r. ustalił, że umowa z 1 sierpnia 2008 r. o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych „M.” waloryzowany kursem CHF między powodem T. L. i poprzednikiem prawnym pozwanego Bank S.A. w W. (...) jest nieważna i zasądził od pozwanego na rzecz powoda 448 312,24 zł wraz z bliżej określonymi odsetkami oraz ustalił, że koszty procesu obciążają w całości pozwanego, pozostawiając referendarzowi sądowemu ich szczegółowe wyliczenie.

Wyrokiem z 22 marca 2022 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku, po rozpoznaniu apelacji pozwanego zmienił zaskarżony wyrok wyłącznie w zakresie terminu naliczania odsetek od zasądzonej kwoty, w pozostałym zakresie powództwo oddalił i orzekł o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenie, że powód zawarł umowę z pozwanym jako konsument w znaczeniu art. 22¹ k.c. Sam fakt, że pod adresem tożsamym z adresem domu, do którego prawo własności powód zamierzał nabyć przy wykorzystaniu środków z kredytu, była również zarejestrowana prowadzona przez niego działalność gospodarcza nie jest wystarczający dla stwierdzenia, że powód nie zawarł z pozwanym umowy kredytu jako konsument.

Sąd Apelacyjny zgodził się ze stanowiskiem, że powód ma interes prawny w znaczeniu art. 189 k.p.c. w wytoczeniu powództwa o ustalenie nieważności umowy, mimo poddania pod osąd również roszczenia o zapłatę. W okolicznościach sprawy, kiedy nie doszło do całkowitej spłaty kredytu przez powoda, tylko powództwo o ustalenie może w sposób definitywny rozstrzygnąć niepewną sytuację prawną powoda, a tym samym w sposób pełny zaspokoi jego interes prawny.

Sąd drugiej instancji uznał, że sama umowa kredytu odwołująca się do waluty obcej nie jest sprzeczna z ogólną konstrukcją kredytu przewidzianą w art. 69 ust. 1 pr. bank., jednak postanowienia umowy określające zasady wyznaczania wysokości spłacanych przez powoda rat, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej, na podstawie którego ma być określana ta wysokość, ma charakter niedozwolonego postanowienia umownego, obarczającego konsumenta nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszającego równorzędność stron.

Sąd Apelacyjny zauważył, że w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym brak jest podstaw do ustalenia, że treść klauzuli waloryzacyjnej określającej wysokość rat kapitałowo-odsetkowych obciążających powoda podlegała indywidualnej negocjacji. Nie można również twierdzić, że postanowienie dotyczące wysokości rat obciążających konsumenta w wyniku zawarcia umowy kredytu winno być uważane przez rozsądnego konsumenta za postanowienie nieistotne i nawet gdyby podlegało negocjacji, to konsument wyraziłby na nie zgodę, skoro w istocie było to postanowienie wyznaczające zakres obowiązku finansowego konsumenta.

Zdaniem Sądu odwoławczego postanowienia umowy dotyczące zasad ustalania wysokości rat obciążających konsumenta dotyczą określenia głównego przedmiotu umowy, co nie wyłącza ustalenia, że są one postanowieniami niedozwolonymi. Postanowienia te nie zostały bowiem sformułowane prostym i zrozumiałym językiem, stosownie do wymogu dyrektywy 93/13 (w sposób jednoznaczny według art. 385¹ § 1 k.c.), skoro odwołując się do kursu sprzedaży waluty wskazanego w tabelach kursowych zezwalają bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej stosowany do przeliczenia świadczenia konsumenta.

Niejednoznaczności analizowanych postanowień umowy nie zniwelowała, zdaniem Sądu odwoławczego, udzielona powodowi przez bank informacja wskazująca na związane z umową ryzyko walutowe. Dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument musi mieć możliwość oszacowania potencjalnie istotnych konsekwencji ekonomicznych takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych. Pozwany w treści udzielanych informacji nie przedstawił ryzyka kredytu waloryzowanego kursem obcej waluty w sposób umożliwiający podjęcie przez konsumenta świadomej decyzji. Abuzywności analizowanego postanowienia umownego nie wyklucza również możliwość spadku kursu waluty, w której waloryzowany był kredyt, co w istocie prowadziłoby do zmniejszenia wysokości zobowiązania powoda.

Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko, że gdyby kredytujący bank zamierzał wystarczająco poinformować konsumenta o niebezpieczeństwach wynikających z kredytu powiązanego z kursem waluty obcej, to nie proponowałby w ogóle zawierania takich umów kredytowych, zdając sobie sprawę, jako profesjonalista, że

umowa taka może zostać łatwo oceniona jako nieuczciwa, gdyż naraża konsumenta na nieograniczone ryzyko finansowe. Fakt, że powód zawierając umowę korzystał jednocześnie z odpowiednio niższego oprocentowania kredytu nie może być potraktowany jako element sanujący klauzulę abuzywną.

Sąd drugiej instancji wskazał, że oceny, czy postanowienie umowne jest niedozwolone w znaczeniu art. 385¹ § 1 k.c., należy dokonywać według stanu z chwili zawarcia umowy. Oznacza to, że okoliczność w jaki sposób był faktycznie określany przez pozwanego kurs waluty, według którego dokonywał on ustalenia wysokości świadczeń powoda i czy odbiegał on od realnego kursu rynkowego lub kursu ustalanego przez NBP nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia sporu.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego nie można stwierdzić, że tzw. ustawa antyspreadowa określiła wyłączne sankcje związane z brakiem jednoznacznego wskazania sposobu ustalania kursów walut w umowie. Ustawa ta pozostaje bez uszczerbku dla praw przyznanych konsumentowi w dyrektywie 93/13. Także fakt, że kredytobiorca nabył możliwość spłaty w walucie waloryzacji nie wpływa na ocenę abuzywności klauzul umownych, skoro ocenie podlega treść umowy w dacie jej zawierania, a wolą powoda było skorzystanie z możliwości spłaty zobowiązania w PLN, a umowa taką możliwość gwarantowała.

Zawarta w umowie klauzula waloryzacyjna stanowi, w ocenie Sądu Apelacyjnego, całłościowy mechanizm indeksacji, przy czym o ile dopuszczalna pozostaje sama jego zasada, o tyle już określenie sposobu dokonania waloryzacji świadczenia powoda, pozostaje postanowieniem niedozwolonym. W razie stwierdzenia abuzywności klauzuli ryzyka walutowego utrzymanie umowy nie jest możliwe zwłaszcza wówczas, gdy unieważnienie tych klauzul doprowadziłoby nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również, pośrednio, do zaniknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją przedmiotowego kredytu do waluty. O zaniknięciu ryzyka kursowego można mówić w sytuacji, w której skutkiem eliminacji niedozwolonych klauzul kształtujących mechanizm indeksacji jest przekształcenie kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej w zwykły (tzn. nieindeksowany) kredyt złotowy, oprocentowany według stawki powiązanej ze stawką LIBOR.

Sąd Apelacyjny uznał, że w świetle stanowiska powoda, pouczonego o ewentualnych skutkach uznania umowy nieważną przez Sąd Apelacyjny na rozprawie 8 marca 2022 r., nie ma możliwości uzupełnienia umowy stron, po wyeliminowaniu postanowienia abuzywnego, treścią art. 358 § 2 k.c.

Zdaniem Sądu odwoławczego do wzajemnych rozliczeń stron w wyniku uznania umowy za nieważną znajduje zastosowanie teoria dwóch kondykcji, w myśl której, jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytobiorcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy i brak jest podstaw prawnych do automatycznej kompensacji roszczeń stron nieważnej umowy.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł pozwany, zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, tj.:

- art. 22¹ k.c. przez jego nieprawidłowe zastosowanie i w konsekwencji nieuprawnione przyjęcie, że powód zawarł sporną umowę jako konsument;
- art. 385¹ § 1 k.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie wyrażające się w braku rozróżnienia postanowień umowy odnoszących się do tj. klauzuli ryzyka walutowego oraz klauzuli spreadu walutowego, co skutkowało niedokonaniem oceny poszczególnych postanowień umowy indywidualnie pod kątem przesłanek z art. 385¹ § 1 k.c.;
- art. 385¹ § 1 k.c. przez jego błędną wykładnię polegającą na tym, że Sąd *meriti* nieprawidłowo ustalił treść przesłanki jednoznaczności w ten sposób, że uznał, iż adekwatność informacji przekazanych przy zawieraniu umowy podlega ocenie *ex post*, tj. przy uwzględnieniu wiedzy z chwili obecnej;
- art. 385¹ § 1 k.c. przez jego błędną wykładnię polegającą na tym, że Sąd *meriti* nieprawidłowo ustalił, że zarówno klauzule waloryzacyjne, jak i klauzule przeliczeniowe w sposób rażący naruszają interesy powoda;
- art. 385¹ § 1 w zw. z art. 58 k.c. przez jego błędną wykładnię polegającą na tym, że Sąd *meriti* nieprawidłowo ustalił, że zarówno klauzule waloryzacyjne, jak i klauzule przeliczeniowe stanowią główne świadczenia stron, a zatem ich abuzywność została uznana za uniemożliwiającą utrzymanie umowy w mocy;

- art. 385 § 1 oraz art. 385² k.c. oraz art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie wyrażające się w przyjęciu, że postanowienia umowy odnoszące się do ryzyka walutowego oraz *spreadu* walutowego są bezskuteczne z uwagi na ich abuzywność;
- art. 58 § 1 w zw. z art. 385¹ § 2 k.c. poprzez ich błędne zastosowanie i przyjęcie, że umowa kredytu jest w całości bezwzględnie nieważna z mocy prawa (ewentualnie bezskuteczna) w związku z uznaniem niektórych postanowień umowy za niedozwolone zgodnie z art. 385¹ § 1 i 2 k.c., co skutkowało także nieuzasadnionym zastosowaniem art. 189 k.p.c.,
- art. 58 § 1 w zw. z art. 385¹ § 2 w zw. z art. 5 k.c. oraz art. 189 k.p.c. oraz art. 6 dyrektywy 93/13 w zw. z art. 2 oraz art. 32 Konstytucji RP oraz art. 2 i art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej przez ich niewłaściwe zastosowanie i bezpodstawne ustalenie nieważności umowy;
- art. 358 § 2 k.c. w zw. z motywem 13. dyrektywy 93/13 przez ich niewłaściwe zastosowanie i w konsekwencji zanegowanie możliwości wykonania zobowiązania kredytobiorcy przy uwzględnieniu normy określającej wartość waluty obcej przez zastosowanie kursu średniego NBP;
- art. 358 § 2 w zw. z art. 385¹ § 2 k.c. przez ich niezastosowanie i w konsekwencji uznanie, że umowa, po stwierdzeniu abuzywności klauzuli ryzyka kursowego i klauzuli spreadu walutowego nie może być dalej wykonywana.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sformułowane przez powoda zarzuty, o zakresach często pokrywających się, sprowadzają się do zakwestionowania: statusu konsumenta po stronie powoda, uznania za abuzywne postanowień przeliczeniowych bez odrębnej oceny klauzuli spreadu walutowego (klauzuli kursowej) i klauzuli ryzyka kursowego, zakresu obowiązków informacyjnych banku i ich wpływu na ocenę abuzywności klauzul przeliczeniowych oraz odmowy utrzymania umowy kredytu, pomimo uznania klauzul przeliczeniowych za abuzywne, a w konsekwencji – ustalenia nieważności umowy. Skarżący oczekuje także uwzględnienia zarzutu nadużycia prawa podmiotowego przez powoda.

Zupełnie niezasadny jest zarzut zmierzający do podważenia statusu konsumenta po stronie powoda. Kwestia była przedmiotem oceny dokonanej przez Sąd Apelacyjny, który zbadał m.in. przeznaczenie kredytu (spłata żony w ramach podziału majątku i zakup domu mieszkalnego). Powód, na którym spoczywał w tym zakresie ciężar dowodu, nie przedstawił żadnych dowodów na fakt gospodarczego wykorzystania kredytu. Wbrew twierdzeniom skargi kasacyjnej, sam fakt, że pod adresem zakupionej z kredytu nieruchomości powód prowadził działalność gospodarczą, nie oznacza, że kredyt nie został przeznaczony na sfinansowanie jego osobistych potrzeb.

Odnosząc się do pozostałych zarzutów, w ocenie Sądu Najwyższego Sąd drugiej instancji dokonał pogłębionej oceny postanowień zawartych w umowie kredytu pod kątem przesłanek wynikających z art. 385¹ § 1 k.c. Ocena ta uwzględniała stan orzecznictwa TSUE i Sądu Najwyższego na dzień wydania wyroku. W okresie pomiędzy wydaniem zaskarżonego wyroku a rozpatrzeniem skargi kasacyjnej nastąpił dalszy rozwój orzecznictwa, w którym potwierdzony został – w kwestiach objętych skargą kasacyjną – kierunek uwzględniony przy rozstrzyganiu sprawy przez Sąd Okręgowy (zob. m.in. wyroki SN: z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22; z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 45; z 26 maja 2022 r., II CSKP 19/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 47; z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 48; z 27 maja 2022 r., II CSKP 314/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 50; z 1 czerwca 2022 r., II CSKP 364/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 51; z 30 czerwca 2022 r., II CSKP 656/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 52; z 28 września 2022 r., II CSKP 412/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 54; z 27 kwietnia 2023 r., II CSKP 1016/22; z 18 maja 2023 r., II CSKP 1164/22; z 25 lipca 2023 r., II CSKP 1487/22; z 29 listopada 2023 r., II CSKP 1753/22; z 12 grudnia 2023 r., II CSKP 1549/22; z 20 grudnia 2023 r., II CSKP 1888/22; z 24 czerwca 2025 r., II CSKP 941/24, a także uchwałę SN z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22, OSNC 2022, nr 11, poz. 109). Przede wszystkim zaś została wydana uchwała pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, OSNC 2024, nr 12, poz. 118, wiążąca wszystkie składy Sądu Najwyższego (art. 88 ustawy o Sądzie Najwyższym).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ustalono, że między tzw. „klauzulami ryzyka” (przewidującymi indeksację) i „klauzulami spreadu walutowego” (określającymi kurs waluty przy stosowaniu indeksacji) występuje ściśle powiązanie (zob. uzasadnienie uchwały pełnego składu Izby Cywilnej SN z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, i przywołane tam orzecznictwo). Jeżeli z umowy usunięte zostałyby postanowienia określające sposób ustalenia kursu waluty, do zastosowania indeksacji konieczne byłoby zastąpienie takich postanowień innym sposobem określenia kursu. Taki zabieg jest zaś niedopuszczalny zgodnie z przywołanym punktem pierwszym wymienionej uchwały z 25 kwietnia 2024 r.

Stanowisko o niedozwolonym charakterze postanowień umownych pozostawiających możliwość ustalania kursu CHF, a w konsekwencji wysokości świadczeń stron, arbitralnej decyzji jednej ze stron jest jednolicie przyjmowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego; takie uregulowanie umowne uznawane jest za niedopuszczalne, niezależnie od tego, czy swoboda przedsiębiorcy (banku) w ustaleniu kursu jest pełna, czy też w jakiś sposób ograniczona (zob. np. wyroki SN: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17; z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 30 maja 2023 r., II CSKP 1536/22; z 22 czerwca 2023 r., II CSKP 1484/22; z 23 czerwca 2023 r., II CSKP 1464/22, i z 12 grudnia 2023 r., II CSKP 1549/22).

Postanowienie o odesłaniu do tabeli kursowej banku, jako współokreślające wysokość pozostałego do spłaty zadłużenia, czyli główne świadczenie kredytobiorcy, co do zasady rzeczywiście nie podlega ocenie w świetle art. 385¹ § 1 k.c., ale tylko pod warunkiem, że postanowienie to zostało sformułowane w sposób jednoznaczny. W sprawie, w której wniesiona została skarga kasacyjna, sytuacja taka nie miała miejsca. Utrwalona jest rozszerzająca wykładnia tego warunku jako obejmującego nie tylko tekst postanowienia (jest jasne, co znaczy stosowanie kursu ogłoszonego przez bank), lecz także mechanizm jego działania. Aby odesłanie było dozwolone, w umowie musiałyby zostać zawarte szczegółowe zasady ustalania kursu, tak aby kredytobiorca sam mógł obliczyć ten kurs w danej chwili. Choć zatem kurs walut obcych ogłaszany przez bank na podstawie art. 111 ust. 1 pkt 4 pr. bank. wiąże co do zasady klientów banku przy dokonywaniu z bankiem czynności prawnych

w okresie od ogłoszenia kursu do ogłoszenia nowego kursu, nie można umową zbindzać konsumenta kursami, kt3re dopiero zostan3 ogłoszone, a orzecznictwo jednolicie uznaje takie zbindzanie przyszłym kursem za niedozwolone.

Należy przy tym wskazać, że klauzule dotycz3ce przeliczenia waluty musz3 zostać uznane za niedozwolone postanowienia umowne niezaleźnie od tego, czy powodom w naleźyty sp3s3b wyjaśniono ryzyko, jakie ponosili, zawieraj3c umowę kredytu. W konsekwencji równieź zarzut naruszenia art. 385¹ § 1 k.c. sformułowany w kontekście zakresu obow3zku informacyjnego banku naleźało uznać za chybiony, nawet jeźeli w istocie zakres ten, którym S3d Apelacyjny chciałby obci3żyć bank, byłby zbyt szeroki.

S3d Najwyrzyższy konsekwentnie teź przyjmuje, że oceny czy postanowienie umowne jest niedozwolone, dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (zob. uchwałę SN z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2) i od tego momentu klauzule abuzywne nie s3 wi3z3ce dla konsumenta, chyba że konsument wyrazi świadom3 wolę obj3cia go takim postanowieniem umownym. Skutek niezwi3zania klauzul3 abuzywn3 *ex tunc* oznacza, że zdarzenia o charakterze nast3pczym w stosunku do daty zawarcia umowy zawieraj3cej tak3 klauzulę pozostaj3 bez znaczenia dla niewi3z3cego charakteru niedozwolonych postanowień umownych.

W uchwale pełnego skł3du Izby Cywilnej z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, S3d Najwyrzyższy stwierdził, że w razie uznania, iź postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnosz3ce się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wi3z3ce, w obow3zuj3cym stanie prawnym nie moźna przyj3ć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sp3s3b określania kursu waluty obcej wynikaj3cy z przepis3w prawa lub zwyczaj3w (pkt 1). W razie zaś niemoźliw3ci ustalenia wi3z3cego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wi3że takież w pozostałym zakresie (pkt 2). Niedozwolony charakter sposobu określania kursu waluty obcej przes3dza o niezwi3zaniu stron umow3 w cał3ci. Powyższe tezy, wi3z3c w niniejszej sprawie (art. 88 ustawy o S3dzie Najwyrzyższym), uniemoźliwiaj3 uznanie umowy stron za w3żn3, gdyź wykluczaj3 trwanie stosunku

prawnego po usunięciu z treści umowy źródła kursu walutowego, co przesądza także o bezpodstawności zarzutu o możliwości stosowania kursu średniego NBP lub uznania umowy za umowę kredytu złotowego.

Jednocześnie w punkcie 3 powołanej uchwały, Sąd Najwyższy potwierdził wypracowaną we wcześniejszym orzecznictwie i przyjętą w sprawie przez Sąd Apelacyjny teorię dwóch kondycji, stwierdzając, że jeżeli w wykonaniu umowy kredytu, która nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, bank wypłacił kredytobiorcy całość lub część kwoty kredytu, a kredytobiorca dokonywał spłat kredytu, powstają samodzielne roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia na rzecz każdej ze stron.

Należy również wskazać, że zagadnienie interesu prawnego w kontekście zastosowania art. 189 k.p.c. w tzw. sprawach frankowych było przedmiotem poszerzonej analizy Sądu Najwyższego (zob. wyroki SN z 31 stycznia 2023 r., II CSKP 1200/22, i z 31 stycznia 2023 r., II CSKP 334/22). Opowiedziano się w tym zakresie za szerokim pojmowaniem tego interesu, o ile powód wykaże, że wyrok ustalający wywoła takie konsekwencje prawne w stosunkach między stronami, w wyniku których ich sytuacja prawna zostanie określona jednoznacznie, nie będzie budziła wątpliwości, co spowoduje w konsekwencji, iż zostanie usunięta niepewność co do istnienia określonych praw i obowiązków stron oraz ryzyko ich naruszenia w przyszłości (zob. również postanowienie Sądu Najwyższego z 25 stycznia 2024 r., I CSK 6311/22).

Sąd Najwyższy prezentuje też konsekwentnie pogląd, że zasady współzycia społecznego w rozumieniu art. 5 k.c. są pojęciem pozostającym w nierozłącznym związku z całokształtem okoliczności danej sprawy i w takim całościowym ujęciu wyznaczają podstawy, granice i kierunki jej rozstrzygnięcia w wyjątkowych sytuacjach, które przepis ten ma na względzie. Dlatego dla zastosowania art. 5 k.c. konieczna jest ocena całokształtu szczególnych okoliczności danego wypadku w ścisłym powiązaniu nadużycia prawa z konkretnym stanem faktycznym (m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 22 listopada 1994 r., II CRN 127/94; z 2 października 2015 r., II CSK 757/14). W konsekwencji stosowanie klauzuli generalnej z art. 5 k.c. pozostaje domeną sądów *meriti*, a Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym,

mógłby zakwestionować oceny tych sądów, gdyby były rażąco błędne i krzywdzące. Sąd Najwyższy nie dostrzega takich uchybień, które uzasadniałyby ocenę, że Sąd Apelacyjny, odstępując od stosowania art. 5 k.c. w rozpoznawanej sprawie, dopuścił się kardynalnych błędów, w stopniu przemawiającym za zasadnością skargi.

Z powodów wyżej wyrażonych Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną.

Na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. powodowi przysługuje od skarżącego zwrot kosztów sporządzenia odpowiedzi na skargę w wysokości określonej w stosowanym odpowiednio § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

M.L.

[a.ł]

Ireneusz Kunicki

Krzysztof Wesołowski

Piotr Telusiewicz